
Српска теологија данас (СТД)

књ. 4: Српска теологија данас 2012: Зборник радова четвртог годишњег симпозиона
Београд: Институт за теолошка истраживања ПФФ, 2013

ISSN 2217-2491

University of Belgrade
Faculty of Orthodox Theology
INSTITUTE FOR THEOLOGICAL RESEARCH

Serbian Theology Today

Editor
Radomir Popović

Volume 4

Serbian Theology Today 2012
Proceedings of the Fourth Annual Symposium
held at the Faculty of Orthodox Theology, 25–26 May 2012

edited by
Radomir Popović

Belgrade 2013

Универзитет у Београду
Православни богословски факултет
ИНСТИТУТ ЗА ТЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Српска теологија данас (СТД)

уредник
Радомир Поповић

књига 4

Српска теологија данас 2012

Зборник радова четвртог годишњег симпозиона
одржаног на Православном богословском факултету 25–26. маја 2012.

приредио
Радомир Поповић

Београд 2013

Српска теологија данас (СТД)

књига 4

уредник
Радомир Поповић

Српска теологија данас 2012
зборник радова четвртог годишњег симпозиона
одржаног на Православном богословском факултету
у Београду 25–26. маја 2012.

Издавање зборника помогла је
Канцеларија за сарадњу с црквама и верским заједницама Владе Републике Србије

издавач
Институт за теолошка истраживања,
Православни богословски факултет Универзитета у Београду
Београд 2013.

за издавача
проф. др Предраг Пузовић, декан

штампа
Службени гласник, Београд

тираж
500

CIP — Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.2

СРПСКА теологија данас ... : зборник радова ... годишњег
симпозиона одржаног на Православном богословском
факултету ... / уредник Радомир Поповић = Serbian
Theology Today ... : proceedings of the ... annual symposium
held at the Faculty of Orthodox Theology ... / editor Radomir
Popović. — 2009, књ. 1- . — Београд : Институт за
теолошка истраживања ПБФ, 2010-. — 24 cm

Годишње. — Књига 4 (2013) садржи: Зборник радова четвртог
годишњег симпозиона

ISSN 2217-2491 = Српска теологија данас
COBISS.SR-ID 175549196

Садржај

Уводно слово	7
------------------------	---

Историја Цркве

Konstantin Kostromin: Relations between Western and Eastern Churches in the Balkans in context of history of churches separation in Russia	11
Борис Стојковски: Бенедиктинци у средњовековном Срему	19
Слободан Јаковљевић: Појам и порекло конкордата на Западу	31
Војин Калинић: Значај за православље и народно буђење у Далмацији мушке закладне школе Јована Бована (1807–1918)	41
Радмила Радић: О неким методама деловања Службе безбедности у верским заједницама до половине 60-их година 20. века	52
Саша Антонијевић: Саватије, архиепископ прашки и целе Чехословачке.	66
Борис Милинковић: Стварање и постојање тзв. Хрватске православне цркве 1942–1945	83
Владан Виријевић: Храм „Свете Тројице“ у Ђаковици — парадигма страдања Српске Православне Цркве на Косову и Метохији	97
Милутин Н. Јањић: Development of Religious Dissident Movements in Russia Between the End of 1950s to 1981	110
Божко Савић: Однос Руске православне цркве према инославнима	129

Хришћанска социологија

Епископ Давид Перовић: Господ Исус Христос — Први Еколог Цркве	145
Зоран Деврња: Криза породице у савременом друштву	148
Александар М. Прашчевић: Шербрушки Теолошки факултет и савремени богословски изазови	155
Данило Михајловић: Допринос Пасторалне конституције Другог ватиканског сабора развоју Пастирског богословља	161
Марко Јефтић: Феномен насиља у монотеистичким религијама	166

Патрологија

Епископ западноамерички Максим (Васиљевић): Догмати и живот Цркве између трансценденности и контекстуалности.	185
Раде Кисић: Spiritualis intelligentia и световно образовање.	210
Небојша Тумара: Слика Раја, васкрс мртвих и метафоре рајских уживања у Химнама о Рају св. Јефрема Сирина	220
Небојша Тумара: Губа, свети губавци и губави Месија: св. Григорије Назијански, св. Григорије Ниски, св. Василије Велики, св. Јован Златоусти и св. Јероним о губи	233
Илија Марчетић: Томос Сједињења 433. г. кроз израз богословске мисли Светога Кирила Александријског	246
Дејан Мачковић: Социјални контекст богословља Св. Игнатија Антиохијског	259

Канонско право

Бориша Б. Шањић: Икономија цркве у светим канонима	277
Живко Илић: Свештенство и царство, теолошко-историјски аспекти.	283

Хришћанска педагогија

Љубомир Лукић: Педагошки рад митрополита Антонија Храповицког.	291
Милош Јелић: Подизање нивоа квалитета извођења верске наставе коришћењем савремених дигиталних технологија.	297

Литургика и Хришћанска уметност

Архимандрит Тихон (Ракићевић): Значење термина „иконостас“	307
Драгица Тадић Папаниколау: Молитва епиклезе анафоре Апостолског предања . .	315
Миле Суботић: Источно-сиријски типик	325
Дарко Б. Јелић: Служба лаика на евхаристијском сабрању древне Цркве као образац за служење у савременом евхаристијском животу	329
Јелена Анђелковић/Драгана Рогоћ/Емилија Николић: Од венца до круне — развој идеје и значења у визуелној култури касне антике и раног хришћанства.	346
Ана Фотић: Врсте мегалита уз преглед њиховог утицаја на хришћански богослужбени простор	356

Библистика

Горан Младеновић: Херменаутички приступ стиховима о Емануилу у Књизи пророка Исaiје (Ис 7, 11–25)	373
Јован Лазаревић: Христолошка титула Ο Κύριος у посланицама апостола Павла — пресек досадашњих истраживања	380
Мирко Петровић: Литургијски текстови у посланицама Апостола Павла	392
Милан Кострешевевић: Апостол Павле и јелинско наслеђе	402

Теологија и књижевност

Јана М. Алексић: Жудња за лепотом и савршенством	413
Милица Мустур: Обнова хришћанске антропологије у савременом руском роману	431
Кристијан Олах: Свет тишине	440
Мина М. Ђурић: Апокриф „на међи“ библијске и усмене књижевности	460
Марко М. Радловић: Ново средњовековље и дијачки смисао српске поезије друге половине двадесетог века.	474

Догматика, Савремена теологија

Драгиша Јеркић: Питање постојања и граница човјекове слободе	483
Ратко Хрваћанин: Учење Јована Мајендорфа о Светом Предању	491
Љубиша Костић: Тријадологија, христологија, пневматологија, еклисиологија и есхатологија у тумачењу литургије еп. Атанасија (Јевтића)	505

Аскетика, Хришћанска психологија, Философија и теологија

Павле Рак: Иконопис и аскеза	519
Саша Совиљ: Траума и холокауст: трауматизација као трансгенерацијски модел.	524
Радисав Маројевић: Нихилизам и Православље: Ниче, Хајдегер, Јанарас.	535
Владимир Коларић: Савремене перспективе естетике преображавања Ф. М. Достоевског	540

Теологија и филологија

Зорица Никитовић: Сакралност пјесничког језика	549
Данијел Дојчиновић: Схватање о језику у старим српским списима	563
Гордана Јовановић: Васељенски сабори у „Сказанију о писмених“ Константина Философа (Константина Костенечког)	571
Драгана Новаков: О неким суфиксима у дечанском Поменику (1595–1938)	579
Јованка Ј. Радић: Тројство као унапред задат модел организације језика	585
Милисав Вешовић: Новозаветна употреба придева πύτος и њена рецепција у делима апостолских отаца	597
Ксенија Кончаревић: Српска теолингвистика данас: Актуелни задаци и правци стратегије развоја	602
Наташа Вуловић/Марија Ђинђић: Фразеолошке јединице с хришћанским компонентама у речницима савременог турског језика	619
Љерка Јефтић: Дискурсна стратегија манипулације на сајтовима novinar.de и borbazaveru.info.	624
Ружица Левушкина: Једна православна интернет-библиотека.	631

Уводно слово

На седници Наставно-научног већа Православног богословског факултета (ПБФ) у Београду од 8. октобра 2008. прихваћен је предлог да се формира Институт за теолошка истраживања (ИТИ) као интерна научно-истраживачка јединица ПБФ. У образложењу предлога између осталог је истакнуто да ИТИ има за циљ да организовано, систематично и дугорочно развија научно-истраживачку делатност у свим областима и дисциплинама теологије и у сродним и граничним областима свих научних и уметничких знања и вештина. ИТИ би у разним својим секцијама (Библистика, Патристика, Систематска теологија, Практична теологија, Историја Цркве, Философија, Филологија, Црква и друштво, Теологија и наука, Теологија и уметност) обухватио научно-истраживачка поља свих катедри ПБФ, а истовремено би имао мултидисциплинарни и интердисциплинарни карактер. Изражена је жеља да сарадници ИТИ буду пре свега универзитетски наставници, а да је од посебног интереса ангажовање младих научника који настављају постдипломске и докторске студије.

Једна од важних иницијативних активности ИТИ била је успостављање редовног годишњег научног скупа теолога и стручњака из сродних и додирних дисциплина, наиме једног конгресног форума у ком би се по дисциплинарно устројеним секцијама излагали радови са најразличитијом тематиком, у ком би се дискутовало унутар једне и међу различитим дисциплинама, који би служио за међусобно упознавање и колегијалне контакте. *Први* такав скуп, под општим дескриптивним називом „Српска теологија данас“, одржан је 29. и 30. маја 2009. у Београду на ПБФ.

Други скуп „Српска теологија данас“ одржан је 28. и 29. маја 2010. у Београду на ПБФ. У склопу скупа одржан је и редовни осми симпозион посвећен научном пројекту „Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати“, саопштења са којег су објављена 2010. у осмој књизи истоимене периодичне публикације. Током скупа одржано је више промоција издања Института за теолошка истраживања и Православног богословског факултета.

Трећи скуп „Српска теологија данас“ одржан је 27. и 28. маја 2011. у Београду на ПБФ. У оквиру скупа одржан је редовни десети симпозион посвећен научном пројекту „Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати“, саопштења са којег су објављена 2011. у десетој књизи истоимене периодичне публикације.

Четврти скуп „Српска теологија данас“ одржан је 25. и 26. маја 2012. у Београду на ПБФ. У оквиру скупа одржан је редовни дванаести симпозион посвећен научном пројекту „Српска теологија у двадесетом веку: истраживачки проблеми и резултати“, саопштења са којег су објављена 2012. у дванаестој књизи истоимене периодичне публикације.

Свим учесницима скупова „Српска теологија данас“ 2009, 2010, 2011, 2012 захваљујемо се и овом приликом на научним приносима и увидима којима обогаћују нашу богословску мисао. Четврти зборник радова који објављујемо, а који нажалост не доноси сва излагања нити плодну дискусију, као ни изванредну атмосферу која је (о)владала скупом, упућујемо колегијалној заједници очекујући критичке оцене и стручне сугестије за даљи рад.

Историја Цркве

Konstantin Kostromin

Relations between Western and Eastern Churches in the Balkans
in context of history of churches separation in Russia

Борис Стојковски

Бенедиктинци у средњовековном Срему

Слободан Јаковљевић

Појам и порекло конкордата на Западу

Војин Калинић

Значај за православље и народно буђење у Далмацији
мушке закладне школе Јована Бована (1807–1918)

Радмила Радић

О неким методама деловања Службе безбедности
у верским заједницама до половине 60-их година 20. века

Саша Антонијевић

Саватије, архиепископ прашки и целе Чехословачке

Борис Милинковић

Стварање и постојање тзв. Хрватске православне цркве 1942–1945

Владан Виријевић

Храм „Свете Тројице“ у Ђаковици — парадигма страдања
Српске Православне Цркве на Косову и Метохији

Милутин Н. Јањић

Development of Religious Dissident Movements
in Russia Between the End of 1950s to 1981

Бошко Савић

Однос Руске православне цркве према инославнима

